

# JULKINEN HALLINTO

**Hyvä hallintotapa**



# Valtion paikallishallinto

EU

VN

Ministeriöt

Keskusvirastot

← KESKUSHALLINTO

**Hyvinvointialueet**

ELY:t ja AVI:t + maakunnat

← ALUEHALLINTO

PAIKALLISHALLINTO

Syyttäjä, poliisi, maistraatti, ulosotto

Työvoimatoimistot

Verotoimistot

KELA

**Huom!**

**KUNTA**

[Aluehallintovirasto](#)

[Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus](#)

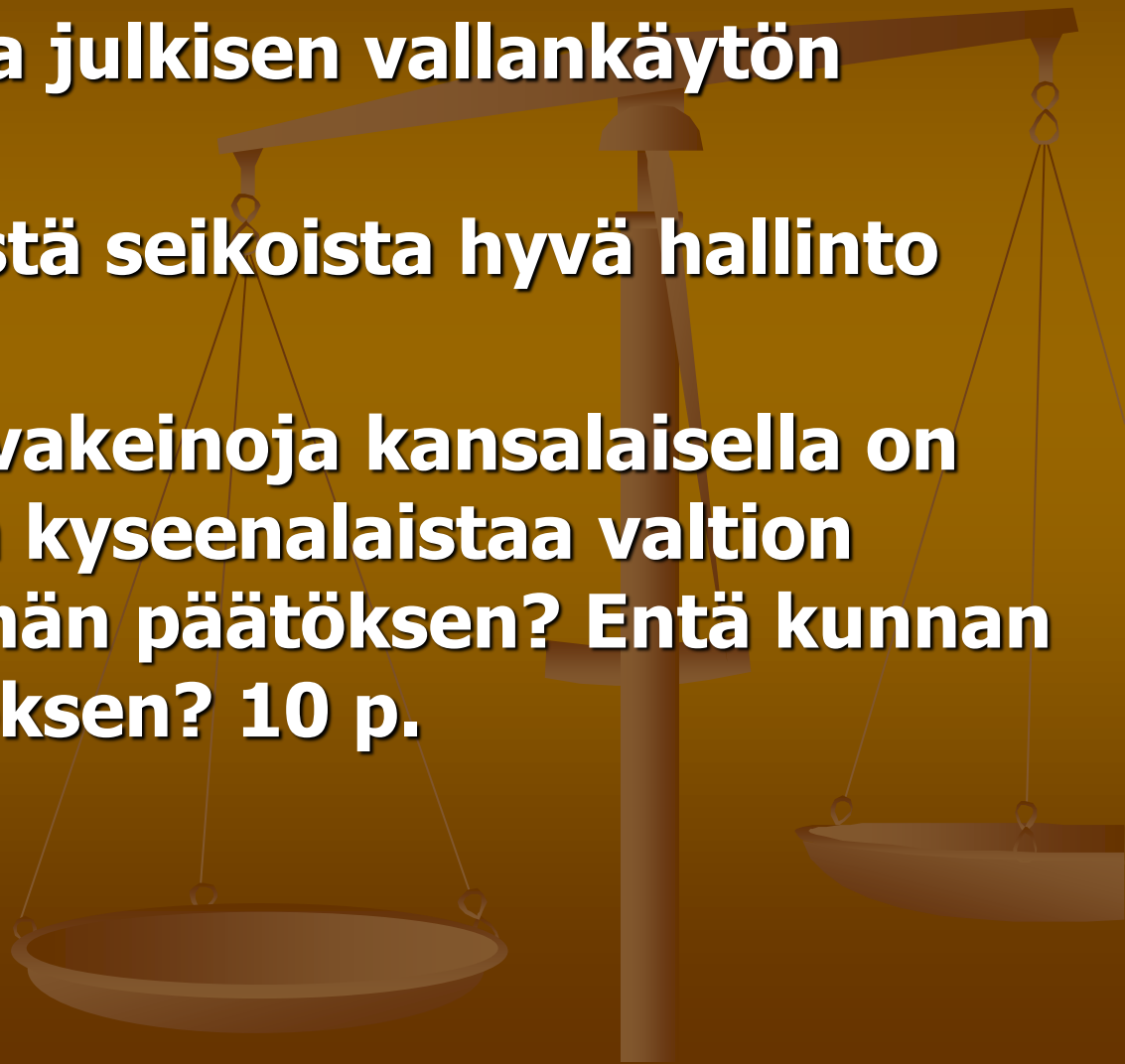
# Valtionhallinnon järjestelmä



	ERITYISHALLINTO	YLEISHALLINTO
<b>Ylikansallinen hallinto</b>	EU:n toimielimet	Kansainväliset järjestöt, esim. YK
<b>Keskushallinto</b>	Valtioneuvosto Eduskunta Tasavallan presidentti	Ministeriöt (esim. Opetusministeriö) Keskusvirastot (esim. Opetushallitus) Keskushallinnon virastot ja laitokset (esim. Valtiokonttori)
<b>Aluehallinto</b>	Aluehallintovirastot Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset	Valtion aluehallinto (esim. peruspalvelut, poliisi, pelastustoimi, luvat)
<b>Paikallishallinto</b>	Poliisi, syyttäjä, ulosottotoimi, maistraatti	Valtion paikallishallinto (esim. Verotoimisto)

# YO K2022: Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.

- **Suomen perustuslaki sisältää vaatimuksen hyvästä hallinnosta julkisen vallankäytön perustana.**
- **5.1 Tarkastele, mistä seikoista hyvä hallinto muodostuu. 10 p.**
- **5.2 Mitä oikeusturvakeinoja kansalaisella on hänen halutessaan kyseenalaistaa valtion virkamiehen tekemän päätöksen? Entä kunnan virkamiehen päätöksen? 10 p.**



# OIKEUSVALTIO?

**Oikeusvaltio** = kansalaisella on laaja oikeusturva

**Oikeusturva** = lain ja oikeusjärjestelmän kansalaiselle antamaa oikeussuojaa

- **laillisuus**

- **julkisen vallan noudatettava lakia**

- **avoimuus (läpinäkyvyys)**

- **mahdollisuus valittaa viranomaisen päätöksestä ja hakea muutosta**

- **yhdenvertaisuus**

- **tasa-arvo**

- **Oikeusturva toimii sekä Suomen että Euroopan unionin tasolla!**

# YO K2022: Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.

Kokelas osoittaa ymmärtävänsä **oikeusvaltioperiaatteen**.

Vastauksessa kokelas tuo esiin keskeisiä hyvän hallinnon piirteitä:

- **hallinnon asianmukaisuus**
- **tehokkuus**
- **yhdenvertaisuus**
- **puolueettomuus**
- **käsittelyn julkisuus**

Kansalaisella on **oikeus valittaa** päätöksestä ja viedä se hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

Viranomaisten tulee neuvoa kansalaista hallintoasiassa.

Viranomaisen päätöksessä tulee olla perustelut ja ohjeet valittamisesta.

# YO K2022: Hyvä hallinto ja kansalaisen oikeusturva 20 p.

■ **Hallintovalitus ja kunnallisvalitus: ymmärretään niiden ero. Joissakin asioissa pitää tehdä ensin oikaisupyyntö.**

1. **Valitus valtion viranomaisen päätöksestä on hallintovalitus.**

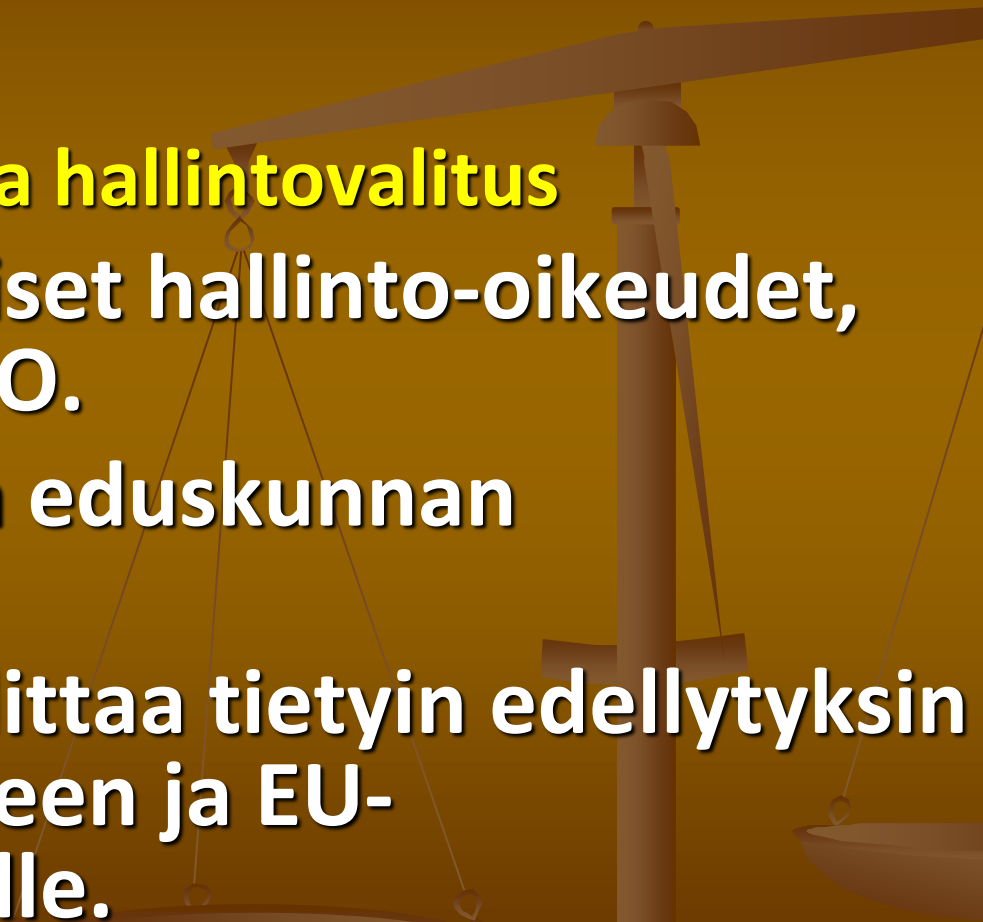
■ **Hallintovalituksen voi tehdä vain asianosainen eli sellainen henkilö tai yhteisö, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta päätös koskee.**

2. **Kunnan viranomaisen päätöksestä voi tehdä yleensä kunnallisvalituksen jokainen kunnan jäsen riippumatta siitä, millä tavoin päätös häntä koskee.**

■ **Toisaalta myös valitus kunnan viranomaisen päätöksestä voi olla hallintovalitus, jonka voi tehdä vain asianosainen – esim. valitus kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tai sosiaaliviranomaisen päätöksestä.**

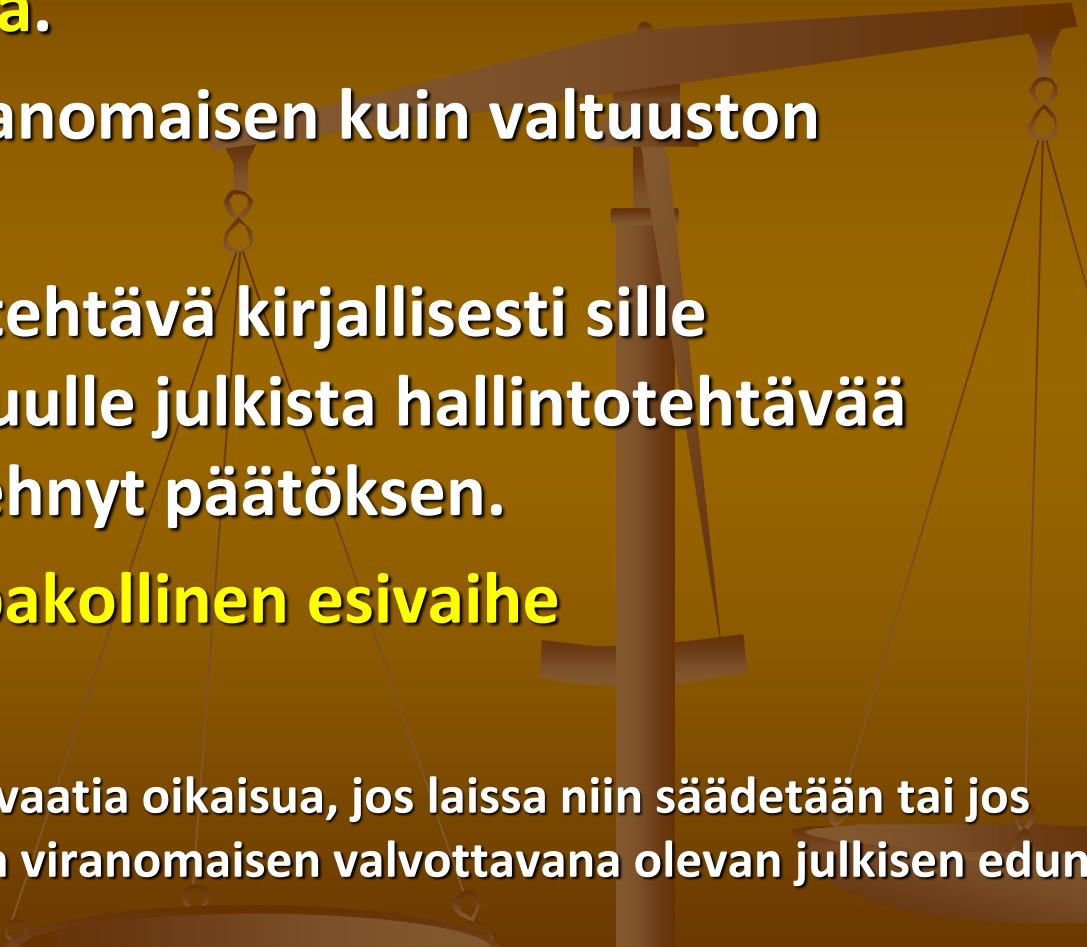
■ **Hallinto-oikeuden päätöksestä voi hakea valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos korkein hallinto-oikeus myöntää luvan, se ottaa asian käsittelyyn.**

Mitä oikeusturvakeinoja kansalaisella on, kun hän katsoo viranomaisten toimineen väärin tai vastoin hänen oikeuksiaan? **Huom! tehtävät 13 (YH2002S) ja 18 (YH2009K) ja YO2022K**

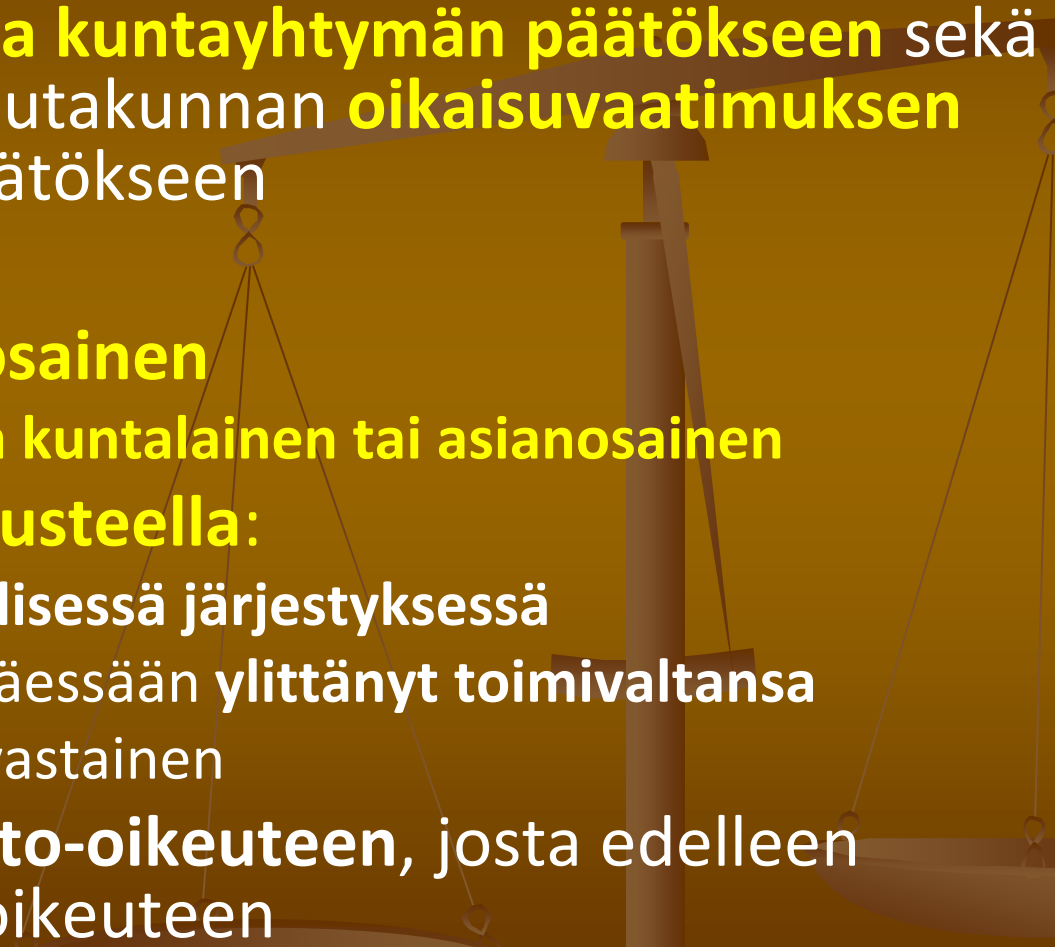
- **Oikeusturvakeinot:**
    - **oikaisuvaatimus**
    - **kunnallisvalitus**
    - **hallintokantelu ja hallintovalitus**
  - **Valitusviranomaiset hallinto-oikeudet, mahdollisesti KHO.**
  - **Oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies.**
  - **Mahdollisuus valittaa tietyin edellytyksin EY-tuomioistuimeen ja EU-oikeusasiamiehelle.**
- 



# Oikaisuvaatimus

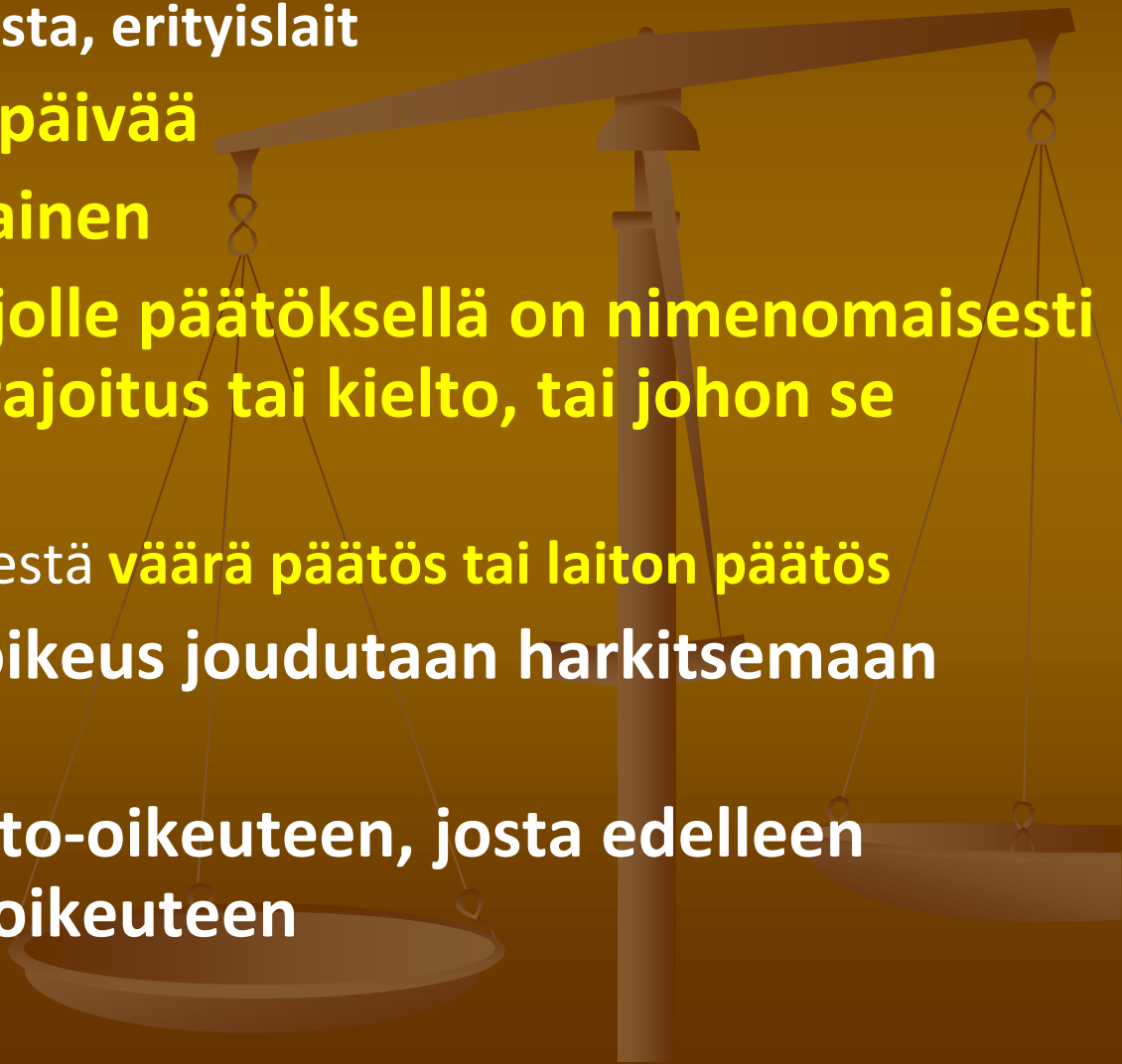
- Oikaisua saa vaatia se, **johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.**
  - Kirjallinen, muun viranomaisen kuin valtuuston päätöksestä
  - Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen.
  - **kunnallisvalituksen pakollinen esivaihe**
  - **14 päivän kuluessa**
    - Viranomaisen saa lisäksi vaatia oikaisua, jos laissa niin säädetään tai jos muutoksenhakuoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.
- 

# Kunnallisvalitus

- **kunnan asukkaan keino valvoa kunnan toiminnan laillisuutta**
  - **kohdistuu valtuuston ja kuntayhtymän päätökseen** sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan **oikaisuvaatimuksen johdosta** antamaan päätökseen
  - **valitusaika 30 päivää**
  - **pääsääntöisesti asianosainen**
    - **voi tehdä kuka tahansa kuntalainen tai asianosainen**
  - **vain laittomuuden perusteella:**
    - päätös on tehty **virheellisessä järjestyksessä**
    - **viranomaisen on päättäessään ylittänyt toimivaltansa**
    - päätös on muuten lainvastainen
  - **muutoksenhaku hallinto-oikeuteen, josta edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen**
- 

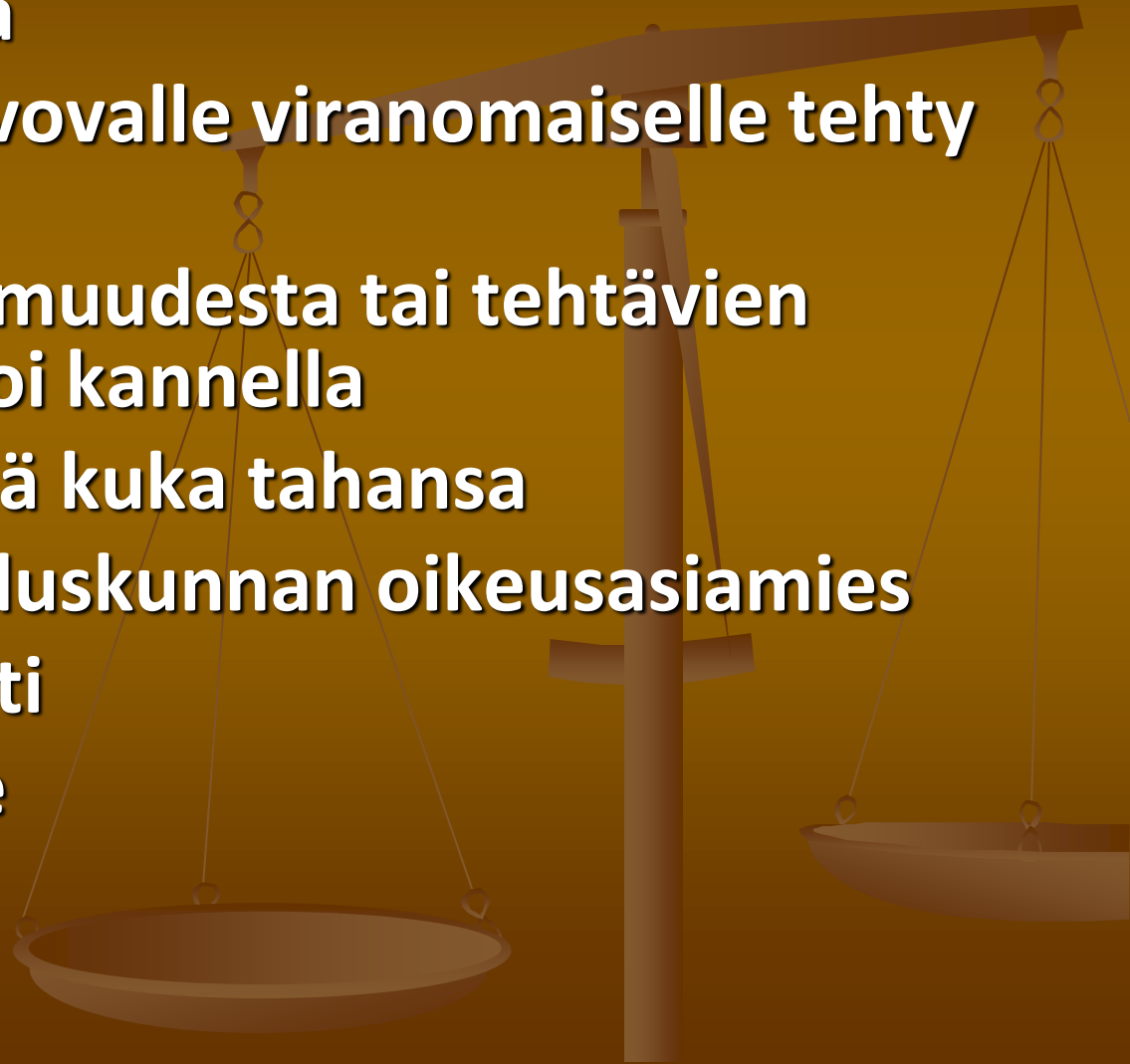
# Hallintovalitus

- Kohdistuu sekä valtion että kunnan viranomaisten päätöksiin.
  - kunnallisvalituksen sijasta, erityislait
- valitusaika yleensä 30 päivää
- voi tehdä vain asianosainen
- Valitusoikeus on sillä, jolle päätöksellä on nimenomaisesti asetettu velvollisuus, rajoitus tai kieltö, tai johon se vaikuttaa.
  - peruste: valittajan mielestä väärä päätös tai laiton päätös
- Viime kädessä valitusoikeus joudutaan harkitsemaan tapauskohtaisesti.
- Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen, josta edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen



# Hallinnollinen kantelu

- kantelun kohteena oleva menettely tai toiminta on ollut lainvastaista, virheellistä tai epäasianmukaista
- ylemmälle tai valvovalle viranomaiselle tehty ilmoitus
- myös toimimattomuudesta tai tehtävien laiminlyönnistä voi kannella
- kantelun voi tehdä kuka tahansa
- oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies
- yleensä kirjallisesti
- huomautus, syyte



# Asiat hallinto-oikeuksissa

Alueellisiin hallinto-oikeuksiin saapui vuonna 2005 yhteensä 24 027 uutta lainkäyttöasiaa. Pääryhmittäin ne jakautuivat seuraavasti:

1. Valtio-oikeus ja yleishallinto 1 490 (6,2 %)
2. Itsehallinto 1 071 (4,5 %)
3. Ulkomaalaisasiat 2 223 (9,3 %)
4. Rakentaminen 1 556 (6,5 %)
5. Ympäristö 1 147 (4,8 %)
6. Sosiaali- ja terveydenhuolto 6 510 (27,1 %)
7. Taloudellinen toiminta mukaan lukien liikenne- ja viestintäasiat 3 698 (15,4 %)
8. Verot 6 295 (26,2 %)
9. Muut asiat 36 (0,1 %)

# Kantelu oikeusasiamiehelle

Oikeusasiamiehelle tuli 3 352 kantelua vuonna 2005. Ratkaisuista suurin osa koski sosiaali- ja terveydenhoitoviranomaisia, poliisia, tuomioistuimia ja vankeinhoitoa. Ratkaisuja tehtiin vuonna 2005 yhteensä 3 004, kun edellisenä vuonna ratkaistiin 2 889 kantelua.

Oikeusasiamiehen ratkaisuksista johti viime vuonna toimenpiteeseen – huomautukseen, käsitukseen, esityksen tekemiseen tai korjaukseen 16 prosenttia.

Omasta aloitteestaan oikeusasiamies käynnisti 49 tutkimusta.

Oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamiehet tekivät 76 tarkastusta vuonna 2005. Edellisenä vuonna tarkastuksia tehtiin 81.

## *Suurimmat asiaryhmät vuonna 2005*

Sosiaaliturva	21.6 %	660
Poliisi	16.9 %	517
Terveysturva	9.4 %	288
Tuomioistuimet	8.1 %	249
Vankeinhoito	7.8 %	239
Työasiat	4.1 %	125
Kunnallisasiat	3.4 %	105
Verotus	3.3 %	101
Ulosotto	3.1 %	96
Opetus	3.0 %	91

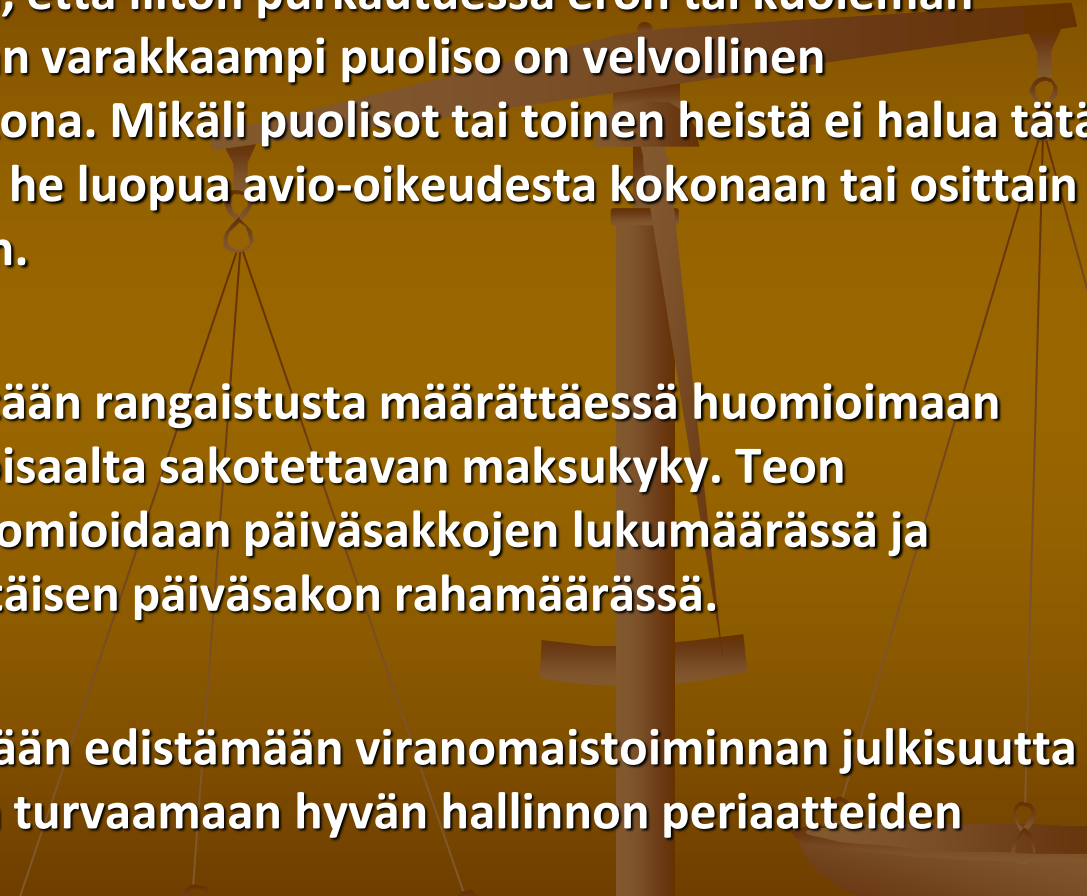
# YH2015K

Selitä, mitä päämääriä seuraavilla oikeudellisilla säädöksillä on:

- a) Avioliitossa ja rekisteröidyssä parisuhteessa on voimassa avio-oikeus, jos osapuolet eivät ole sopineet asiasta toisin.
- b) Sakkorangaistukset tuomitaan päiväsakkoina.
- c) Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jos tiedonsaantia niistä ei ole välttämättömistä syistä rajoitettu lailla.



# YH2015K

- 
- a) Säädöksellä pyritään suojaamaan vähemmän varakasta puolisoa avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumisen yhteydessä. Lain mukaan puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen, mikä tarkoittaa käytännössä omaisuuden tasaamista/puolittamista siten, että liiton purkautuessa eron tai kuoleman johdosta nettovarallisuudeltaan varakkaampi puoliso on velvollinen suorittamaan erotuksen tasinkona. Mikäli puoliset tai toinen heistä ei halua tätä mahdollisuutta käyttää, voivat he luopua avio-oikeudesta kokonaan tai osittain tekemällä avioehtosopimuksen.
- b) Päiväsakkojärjestelmässä pyritään rangaistusta määrättäessä huomioimaan toisaalta rangaistava teko ja toisaalta sakotettavan maksukyky. Teon moitittavuus ja törkeysaste huomioidaan päiväsakkojen lukumäärässä ja sakotettavan maksukyky yksittäisen päiväsakon rahamäärässä.
- c) Asiakirjojen julkisuudella pyritään edistämään viranomaistoiminnan julkisuutta ja avoimuutta ja siten osaltaan turvaamaan hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista.